

DE VERRASSING VAN 2011: BROEDGEVAL VAN GRAUWE KLAUWIER IN NIEUW WULVEN

Jeroen Steenbergen

Elders in deze *Kruisbek* schrijft Ben Hermans over het afgelopen inventarisatie-seizoen in Nieuw Wulven bij Houten. De tellingen beperkten zich dit jaar tot het gebied ten zuiden van de Zijlgraaf, een oude loop van de Kromme Rijn. In een ander deel van hetzelfde gebied bleken dit jaar verrassende soorten te vinden, waarover ik hier wat meer wil schrijven.

Paartje ontdekt

Dit voorjaar werd door Vogelwacht Utrecht-stad het fort bij Vechten geïnventariseerd op broedvogels. Na een telronde op 11 juni had Guus Peterse nog tijd om even in Nieuw Wulven te kijken. Met de kijker de struweelrand volgend viel zijn oog opeens op een mannetje grauwe klauwier! Nadat dit bij wat meer mensen bekend was geworden, werd er driftig gezocht naar de vogel, die steeds weer (kort) op onverwachte plekken opdook, waardoor het bijzonder lastig was hem te vinden. De vogel werd ontdekt in een struweelachtig gebied, met een diversiteit aan struiken en jonge boompjes, open randen en een plasje in de buurt. Dit gebied ligt in de westhoek van Nieuw Wulven. Hoewel er wandelpaden door dit gebied lopen, is dit deel van het gebied vrij rustig gebleven.

Een waarneming van een grauwe klauwier in mei is leuk, maar je denkt dan in eerste instantie aan een doortrekker. Een waarneming van eenzelfde vogel in juni is spannender, omdat de tijd van doortrek dan eigenlijk wel voorbij zou moeten zijn. Om deze reden postten we met een aantal mensen in het gebied waar de vogel zat. Het zou toch wat zijn als 'ie territoriaal was! Op een gegeven moment hadden Bram Rijksen, Michiel van Vliet en ik de vogel mooi in de kijker. Bram probeerde dichterbij te komen voor een mooie foto en op dat moment zagen Michiel en ik een tweede klauwier uit een struik omhoog komen, kort vrij zitten en gelijk weer naar beneden duiken. Kort, maar lang genoeg om te zien dat deze tweede vogel geen zwart maskertje had, en een roodbruine rug: vrouwtje dus! En dit stiekeme gedrag zou best eens kunnen wijzen op meer dan een toevallige aanwezigheid!

Nest tussen de struiken

De dagen na deze waarneming werden beide vogels af en toe gezien, waarbij vooral het vrouwtje zich maar zelden liet zien en zich erg stiekem gedroeg. Het mannetje zat af en toe op wacht bovenin een struik en het vrouwtje dook enkele keren eenzelfde struik in. Op 26 juni zag ik beide vogels met prooi de struik in duiken waarvan ik inmiddels vermoedde dat daar een nest in zat. De dagen erna waren de vogels regelmatig jagend te zien. Ze joegen op de bekende manier vanaf een uitvalsbasis als een struik en, wat voor mij nieuw was, vanaf lisdodden langs een plasje. De vogels vingden vooral insecten als hommels. Eenmaal zag ik het vrouwtje een grote keizerlibel vangen. Een andere keer zag ik het mannetje naar de grond duiken, waarna hij moeizaam opvloog met een muis in zijn snavel.

De vogels waren vrij stil aanwezig, een enkele keer werd het mannetje kort en zacht zingend gehoord. Mogelijk waren de vogels al langer in het gebied aanwezig voordat ze werden ontdekt. Doordat deze hoek minder werd bezocht, is de fase van territorium afbakenen volledig gemist. Overigens valt deze hoek ook in de jaren dat het noordelijke deel van Nieuw Wulven wordt geïnventariseerd, buiten het telgebied. De reden hiervoor is simpel: de uiterste westhoek is als laatste aangelegd en bestond nog niet toen het huidige telgebied werd vastgesteld. Toch blijft het een aparte gewaarwording zo verrast te worden in een gebied waar je wekelijks, zo niet dagelijks, komt.

Grauwe klauwier man - Bram Rijkssen

Door veel tijd in dit gebied te besteden, werden ook andere soorten opgemerkt, die tot dat moment onopgemerkt waren gebleven. Zo ontdekte Bram enkele appelvinken, die met jonge vogels door het terrein trokken, werd een nest van een boomvalk gevonden en werd eenmalig een vrouw wielewaal gezien. Helaas werd deze wielewaal later niet meer gehoord of gezien. Het blijft dus de vraag of de wielewaal hier passeerde of misschien toch een territorium heeft gehad.

In ieder geval vier jongen

Vanaf begin juli was te horen dat het broeden van de grauwe klauwieren succes had opgeleverd: regelmatig was het gekrijs van de jonge vogels te horen vanuit de bekende struik. Waarschijnlijk begaven de jongen zich al buiten het nest, aangezien het geluid van verschillende kanten bleek te komen. Na wat getuur in de struiken had ik op 6 juli het geluk op eens twee jonge vogels te zien zitten: beide

hadden al een donker maskertje en waren al wat groter. In de periode hierna waren de jongen geregeld te horen. Je kon ze lokaliseren door een plotseling gekrijs ergens uit een struik, waarbij opviel dat de jongen al behoorlijk mobiel waren. Met wat geluk en gezoek tussen de wirwar aan takken was soms even een jong te zien, dat dan meestal gelijk dieper de struiken in verdween.

Grauwe klauwier jong - Bram Rijksen

Een enkele keer was te zien hoe een oudervogel naar een jong toe vloog, die met de vleugels en staart bibberde en krijsde om voedsel. Ook het vrouwtje zag ik eenmaal dit gedrag vertonen ten opzichte van het mannetje. Het mannetje en het vrouwtje zorgden beide voor enkele jongen. Het leek erop dat ze onafhankelijk van elkaar door het gebied trokken, waarbij ze zich soms bij elkaar aansloten.

Onze indruk was dat er zeker drie jongen moesten zijn, maar hoeveel het er echt waren, was lastig te bepalen. Op 11 juli lukte het gelukkig om dit raadsel op te lossen: ik zag vier jongen op hetzelfde moment! De jongen waren inmiddels wat groter en konden nu ook af en toe zelf jagend worden gezien. Dit maakte het makkelijker de vogels te zien te krijgen.

Steeds meer verrassingen

Na weer een avondbezoekje zag ik opeens in één van de plasjes een zomertaling vrouw zwemmen met ongeveer tien pullen! Dit jaar had ik er nog geen zomertaling gezien, en toen zwom er opeens een familie!? Het lijkt me dat deze soort toch ergens in het gebied gebroed moet hebben, maar ik zou niet weten waar.

Eind juli werden de klauwieren minder gevolgd vanwege de zomervakantie. Hoe het precies is afgelopen met de jonge vogels, is daardoor niet helemaal duidelijk. In de laatste periode moeten de vogels het zwaar hebben gehad: het was langdurig koud en vochtig, waardoor weinig grotere insecten als libellen en vlinders zich lieten zien.. Aan de andere kant bood het struweelachtige terrein voldoende windluwe hoekjes waar de temperatuur toch snel kon oplopen en de wind niet voelbaar was. In dergelijke hoekjes zouden misschien toch voldoende insecten actief gebleven zijn?

Hoe dan ook, op 31 juli werden beide oudervogels nog gezien met twee jongen. Op 1 en 2 augustus heb ik nog uitgebreid gezocht, maar geen vogel meer kunnen ontdekken. Mijn conclusie is dat in ieder geval twee jongen "het seizoen hebben gehaald". Hoe het de andere twee is vergaan, weet ik niet.

Het is bijzonder dat een grauwe klauwier (met succes) tot broeden komt in het Utrechtse. Het afwisselende karakter van het gebied waar de vogel werd aangetroffen, met struweel, akkerranden en hagen, sluit goed aan bij de specifieke wensen van deze soort. Het is hoopgevend dat het op deze manier inrichten van een terrein al zo snel tot dergelijke resultaten leidt. Het blijft natuurlijk afwachten of het bij een eenmalig broedgeval blijft of dat deze soort zich hier langer blijft thuisvoelen.